

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY GMINY WOŹNIKI NA LATA 2023-2025

I. WSTĘP

Rodzina to najważniejsza grupa społeczna, na której opiera się całe społeczeństwo. Jest najbardziej stabilnym punktem odniesienia w doświadczeniu dziecka. Każde dziecko ma prawo do tego, aby wychowywać się w rodzinie, gdyż to właśnie rodzina jest podstawowym środowiskiem funkcjonowania i rozwoju dziecka. Prawidłowo funkcjonująca rodzina zapewnia dziecku odpowiednie warunki bytowe, możliwości rozwoju fizycznego, psychicznego i społecznego. Ponadto zaspakaja istotne potrzeby życiowe dziecka, a najważniejszymi z nich są miłość i poczucie bezpieczeństwa. W procesie wychowania dzieci i młodzieży nie ma nikogo, kto mógłby zastąpić rodzica, dlatego wszelkie działania z zakresu polityki państwa, instytucji samorządowych i organizacji pozarządowych powinny być skierowane na wspieranie rodziny w jej naturalnym kształcie. Istnieje wiele przyczyn, które mogą sprawić, że funkcjonowanie rodziny ulegnie zaburzeniu. Zdarza się to również pomimo udzielonej wszechstronnej pomocy. Choroba alkoholowa, przemoc w rodzinie, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych czy też niepełnosprawność, to główne problemy przyczyniające się do dezorganizacji życia rodziny, którym często towarzyszy także problem ubóstwa, długotrwałego bezrobocia czy zagrożenia bezdomnością. Często w takich sytuacjach dziecko zostaje pozbawione opieki rodzicielskiej, jego potrzeby nie są zaspakajane, często dochodzi nawet do zagrożenia zdrowia i życia. Opieka nad dziećmi pozbawionymi wsparcia rodziny powinna być trwałym elementem prorodzinnej polityki państwa. Organizując różnorodne formy pomocy na rzecz rodziny wieloproblemowej konsekwentnie należy realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Ważne jest, aby wspierać i pomagać rodzinie w taki sposób, aby możliwe było przywrócenie jej prawidłowego funkcjonowania. Należy chronić dzieci przed wkraczaniem w zastępczy model opieki. Dlatego podstawowym założeniem programu jest wsparcie rodziny naturalnej oraz eliminowanie sytuacji, gdy dziecko musi opuścić własną rodzinę. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej nie jest rozwiązaniem problemu. Przywrócenie prawidłowego funkcjonowania rodzin jest największym zyskiem dla społeczności lokalnej. Bowiem w rodzinie dorastają kolejne pokolenia, kształtuje się „kapitał ludzki”, który w przyszłości będzie tworzył społeczeństwo i wpływał na tempo jego rozwoju.

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

1. Dyrektywy oddziaływania wobec rodzin nienależycie sprawujących pieczę nad dziećmi są następujące:

- a) bez koniecznej potrzeby nie należy ingerować w życie rodziny;
- b) jeżeli interwencja jest konieczna należy próbować chronić dobro dziecka, udzielając wsparcia całej rodzinie;
- c) głównym celem umieszczenia dziecka poza rodziną powinno być doprowadzenie do sytuacji umożliwiającej powrót dziecka do rodziny;
- d) dzieci pozostające poza rodziną powinny być umieszczane w rodzinnych formach pieczy;
- e) dziecko przebywające poza rodziną powinno mieć kontakt z rodzicami;
- f) tylko w sytuacji, gdy postawa rodziców nie gwarantuje powrotu, należy umieszczać dzieci w trwałym środowisku zastępczym.

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Woźniki na lata 2023-2025 powstał z mocy art. 176 pkt. 1 i art. 179 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, które obligują Gminę do opracowania i realizacji programów uwzględniających potrzeby związane z realizacją zadań z zakresu wspierania rodziny.

2. Głównymi założeniami programu są:

- a) praca z rodziną nastawioną na profilaktykę, czyli wsparcie udzielane rodzinie naturalnej dziecka przed wystąpieniem sytuacji kryzysowej, której konsekwencją jest zabieranie dziecka z domu;
- b) praca z dzieckiem pozbawionym prawidłowej opieki ze strony rodziny jako element szerszego programu wspierania rodzin w środowisku lokalnym;
- c) praca z rodzicami biologicznymi dziecka prowadzona także po zabraniu dziecka ze środowiska domowego, aby zwiększyć jego szanse powrotu do rodziny naturalnej;
- d) umieszczenie dziecka pozbawionego całkowicie lub częściowo opieki rodziców w pieczy zastępczej dopiero po wyczerpaniu możliwości udzielenia pomocy rodzinie naturalnej;
- e) zapewnienie dziecku pieczy zastępczej w miarę możliwości w systemie rodzinnej pieczy zastępczej;
- f) pomoc w usamodzielnianiu pełnoletnich wychowanków w pieczy zastępczej.

Program ma charakter interdyscyplinarny i będzie realizowany we wzajemnej współpracy wszystkich instytucji i organizacji zobligowanych do podejmowania działań w zakresie wspierania rodziny.

II. PODSTAWOWE INFORMACJE O GMINIE WOŹNIKI

Gmina Woźniki jest jedną z ośmiu gmin powiatu lublinieckiego położonego w północno-wschodniej części województwa śląskiego. Pod względem geograficznym gmina zlokalizowana jest na Wyżynie Śląsko-Krakowskiej. Gmina zajmuje powierzchnię niemal 128 km², z czego 35,6 % stanowią lasy. Wyróżnikiem Gminy Woźniki jest jej miejsko-wiejski typ. Gmina obejmuje 10 sołectw: Babienica, Czarny Las, Drogobycza, Dyrdy, Kamienica, Kamińskie Młyny, Ligota Woźnicka, Lubsza, piasek, Psary.

Gmina Woźniki liczy 9315 mieszkańców, w tym 4569 osób to mężczyźni, natomiast 4746 osób, to kobiety. Liczba mężczyzn w wieku produkcyjnym wynosi 2946 osób, natomiast liczba kobiet, to 2571. W wieku poprodukcyjnym jest 692 mężczyzn i 1323 kobiety. (dane USC na dzień 31.12.2022 r.). Powyższe dane obrazuje tabela nr 1.

Tab. 1 Liczba mieszkańców gminy Woźniki

Wyszczególnienie	2020	2021	2022
Ogółem:	9443	9390	9315
Kobiety			
Ogółem	4790	4766	4746
Wiek 0-19	869	864	931
Wiek produkcyjny	2639	2598	2571
Wiek poprodukcyjny	1282	1304	1323
Mężczyźni			
Ogółem	4653	4624	4569
Wiek 0-19	968	948	852
Wiek produkcyjny	3032	3000	2946
Wiek poprodukcyjny	653	676	692

Zródło danych: Urząd Miejski w Woźnikach

Z powyższej tabeli wynika, że wzrasta liczba osób w wieku poprodukcyjnym, natomiast maleje liczba osób w wieku produkcyjnym. Biorąc pod uwagę wyszczególnione lata można zauważyć, że wzrasta liczba kobiet w wieku 0-19 lat, zaś liczba mężczyzn maleje.

ZASOBY INSTYTUCJONALNE GMINY

Do zasobów instytucjonalnych Gminy Woźniki zalicza się:

1. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Woźnikach (dalej: MGOPS);
2. Zespół interdyscyplinarny działający w siedzibie MGOPS Woźniki;
3. Gminna Komisja Problemów Alkoholowych w gminie Woźniki;
4. Punkt Konsultacyjny przy GZOZ w Woźnikach;
5. szkoły podstawowe w Woźnikach, Psarach, Lubszy, Kamienicy, Ligocie Woźnickiej;
6. przedszkola w Woźnikach, Psarach, Lubszy, Ligocie Woźnickiej, Kamienicy;
7. Liceum ogólnokształcące w Psarach;
8. Komisariat Policji w Woźnikach;
9. Gminny Zespół Ośrodków Zdrowia w Woźnikach i Kamienicy.

III. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ

Problemy w rodzinie często powiązane są z sytuacją materialną, bezrobociem, uzależnieniami, chorobami czy też przestępczością. Osoby ubogie trwale charakteryzują się poczuciem bezradności, bezsilności a także zepchnięcia na margines społeczny. Z racji potrzeby oszczędzania i powodu podejmowania prac dorywczych osoby nie uczestniczą czynnie w życiu społecznym. Utrwalanie ubóstwa powoduje zmianę stylu życia rodziny i przyczynia się do wielu niekorzystnych zjawisk, takich jak zaniedbania w sprawowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, alkoholizm, stosowanie przemocy w rodzinie.

Z danych wynika, że w 2020 roku z pomocy społecznej skorzystało 77 rodzin, w 2021 roku skorzystały -74 rodziny, a w 2022 roku – 71 rodzin. Można zatem zauważyć, że zmniejsza się liczba rodzin natomiast zwiększa się liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej. Dane obrazuje poniższa tabela nr 2.

Tab. 2 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2020-2022

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba decyzji
2020	77	176	116
2021	74	156	106
2022	71	199	106

Zródło danych: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Woźnikach

Tab. 3 Powody przyznawania pomocy w latach 2020-2022

Powody przyznawania pomocy	2020	2021	2022
Niepełnosprawność	35	32	32
Bezrobocie	29	26	27
Ubóstwo	50	43	40
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	11	8	9
Długotrwała i ciężka choroba	32	43	35
Alkoholizm	1	5	5
Narkomania	0	0	1
Bezdomność	1	0	1
Przemoc w rodzinie	0	0	1
Ochrona macierzyństwa	13	11	16
Kłęska żywiołowa	0	0	0
Trudności po opuszczeniu zakładu karnego	1	2	2

Źródło danych: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Woźnikach

Powyższa tabela ukazuje, że głównymi powodami przyznawania pomocy na przestrzeni trzech ostatnich lat były: ubóstwo, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie, ochrona macierzyństwa oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

IV. FORMY WSPARCIA RODZIN

W zależności od zdiagnozowanych potrzeb oraz sytuacji rodzinnej, bytowej, materialnej, rodziny miały możliwość skorzystania z różnorodnych form wsparcia. Przede wszystkim w formie finansowej, jak np. stypendium socjalne, świadczenia rodzinne, fundusz alimentacyjny, świadczenia wychowawcze jak też rzeczowej np.: w formie posiłków w szkołach i przedszkolach, paczek żywnościowych.

Pomoc w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” jest formą wsparcia niepieniężnego z systemu pomocy społecznej w ramach wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania. Zgodnie z treścią Uchwały

nr 14 Rady Ministrów z dnia 15.10.2018 w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023 program zapewnia pomoc osobom starszym, niepełnosprawnym, o niskich dochodach, jak i dzieciom, które wychowują się w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej.

Tab. 4 Pomoc w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” (2020-2022)

Lata	2020	2021	2022
Liczba dzieci objętych programem	49	43	45
Liczba posiłków	3163	4030	4900

Źródło danych: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Woźnikach

W analizowanym okresie utrzymuje się liczba dzieci objętych pomocą ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”.

Istotnym elementem w procesie wspierania rodzin jest system świadczeń rodzinnych, wychowawczych oraz świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Liczbę udzielonych świadczeń w latach 2020-2022 obrazuje tabela nr 5.

Tab. 5 Liczba świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego, świadczeń wychowawczych przyznanych przez Mie w latach 2020-2022

ROK	Świadczenia rodzinne		Świadczenia wychowawcze		Świadczenia z funduszu alimentacyjnego	
	Liczba świadczeń	Kwota	Liczba świadczeń	Kwota	Liczba świadczeń	Kwota
2020	5687	665 861,35zł	19 461	9 683 233,58zł	221	92 550,00zł
2021	4597	541 948,41zł	19 679	9 792 065,25zł	248	107 153,87zł
2022	4380	514 662,40zł	8 243	4 109 027,90zł	210	91 413,10 zł

Źródło danych: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Woźnikach

W powyższej tabeli zauważalny jest spadek liczby rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych, co spowodowane zostało niespełnieniem warunków ich uzyskania w związku z przekroczeniem kryterium dochodowego i ogólnym spadkiem liczby osób ubiegających się o to świadczenie. Ważną rolę pełni też świadczenie wychowawcze. W latach 2020 i 2021 liczba wypłaconych świadczeń utrzymywała się na stałym poziomie. W roku 2022 liczba wypłaconych świadczeń uległa zdecydowanemu obniżeniu w związku z przejściem od stycznia świadczeń przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Wyplata świadczeń przyznanych na okres świadczeniowy 2021/2022 była dokonywana przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Woźnikach do 31.05.2022 roku, natomiast do końca 2022 nastąpiła wypłata świadczeń wynikających z koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, a dotycząca złożonych wniosków do końca 2021 roku. Z kolei w przypadku świadczeń z funduszu alimentacyjnego można zauważyć, że spadła liczba rodzin pobierających owo świadczenie oraz kwota świadczeń.

Stypendium szkolne jest formą wsparcia kierowaną do dzieci pochodzących z rodzin ubogich lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, służącą zmniejszaniu różnic w dostępie do edukacji. Stypendium szkolne może otrzymać uczeń znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej, wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie, w szczególności gdy w rodzinie występują: bezrobocie, niepełnosprawność, ciężka lub długotrwała choroba, wielodzietność, brak umiejętności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm, narkomania, a także gdy rodzina jest niepełna lub wystąpiło w rodzinie zdarzenie losowe.

Tab. 6 Liczba uczniów oraz liczba świadczeń wraz z kwotami wypłaconego stypendium szkolnego w latach 2020-2022.

	Stypendium szkolne		
	2020	2021	2022
Liczba uczniów	26	15	16
Kwota wypłaconych świadczeń	15 378,72 zł 74 świadczenia	14 529,09 zł 72 świadczenia	12 013,08 zł 60 świadczeń

Źródło danych: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Woźnikach

Porównując lata 2020 - 2022 stwierdza się spadek liczby uczniów, którzy uzyskali stypendium szkolne przy czym zmniejszyła się wypłacona na ten cel kwota.

Karta Dużej Rodziny, to system zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin 3+, zarówno w instytucjach publicznych, jak i w prywatnych firmach. Jej posiadacze mają możliwość tańszego korzystania z oferty instytucji kultury, ośrodków rekreacyjnych czy księgarni na terenie całego kraju. Posiadanie karty ułatwia zatem dużym rodzinom dostęp do rekreacji i obniża koszty życia codziennego. Prawo do posiadania Karty Dużej Rodziny przysługuje wszystkim rodzicom, którzy wychowują lub wychowywali co najmniej troje dzieci. W latach 2020-2022 MGOPS wydał następującą ilość kart, co obrazuje tabela nr 7.

Tab. 7 Liczba wydanych Kart Dużej Rodziny w latach 2020-2022

	ROK		
	2020	2021	2022
Liczba przyjętych wniosków	26	17	124
Liczba wydanych kart (osoby dorosłe)	46	31	206
Liczba wydanych kart (dzieci)	31	21	33

Źródło danych: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Woźnikach

Zapis zawarty w powyższej tabeli wskazuje, że liczba wydanych kart w 2021 uległa niewielkiemu obniżeniu, natomiast w roku 2022 znacznemu zwiększeniu, przyjętych wniosków. Powodem może być uzyskanie przez posiadaczy Karty Dużej Rodziny prawa do ulgi na prąd, a mianowicie wyższego limitu na tańszy prąd.

Kolejną formą pomocy jest realizacja Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa (dalej: POPŻ). Ze wsparcia żywnościowego banków żywności korzystają rodziny wielodzietne, osoby bezrobotne, bezdomne, niepełnosprawne, wychodzące z nałogów i wiele innych, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej. Wsparcie żywnościowe realizowane jest w formie paczek żywnościowych.

Tab.8 Realizacja Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa przez MGOPS w latach 2020-2022

	2020	2021	2022
Liczba rodzin zakwalifikowanych do Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa	110 (295 osób w rodzinach)	99 (253 osoby w rodzinach)	108 (274 osoby w rodzinach)

Łączna liczba wydanych paczek żywnościowych	1431	1259	545
Tonaż wydanych produktów	22 388,96 kg	15 674,05 kg	2013,90 kg 80,85kg (ob. Ukrainy)
Wartość wydanych produktów	97 805,48 zł	75 304,18 zł	12 746,07 zł

Źródło danych: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Woźnikach

W latach 2020-2022 utrzymuje się liczba rodzin zakwalifikowanych do POPŻ, zmniejszeniu uległa liczba wydanych paczek żywnościowych a co za tym idzie, również tonaż przyjętych i wydanych artykułów. Powodem może być powstała pandemia COVID a także konflikt zbrojny toczący się na Ukrainie.

Formą wsparcia rodzin jest również program „Za życiem”, którego celem jest wsparcie kobiet w ciąży i ich rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej, a także dzieci u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie lub nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu. MGOPS w latach 2020-2022 wypłacił następującą liczbę świadczeń, co przedstawia tabela nr 9:

Tab. 9 Realizacja świadczeń w ramach programu „Za życiem” w latach 2020-2022

	2020	2021	2022
Liczba wypłaconych świadczeń	2	1	1

Źródło danych: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Woźnikach

W ramach programu „Za życiem” żadna z rodzin nie skorzystała z możliwości wsparcia w formie asystenta rodziny.

W systemie wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej ważną rolę odgrywa asystent rodziny. Praca asystenta dotyczy także współpracy z rodziną dziecka umieszczonego czasowo w pieczy zastępczej. Asystent rodziny pełni rolę pomocnika, mediatora, doradcy. Wspiera i aktywizuje rodzinę, podejmuje wraz z rodziną działania zmierzające do zmiany (poprawy) stosunków rodzinnych, do budowania pozytywnej motywacji do zmian, a także poczucia własnej sprawczości czy też możliwości wpływu na swoje życie. Towarzyszy rodzinie w poszukiwaniu rozwiązań z wykorzystaniem

mocnych stron członków rodziny, zasobów rodziny, społeczności lokalnej oraz zasobów instytucjonalnych. Praca z asystentem ma na celu poprawę funkcjonowania rodziny, a w końcowym rezultacie powrót dzieci do środowiska rodzinnego.

Tab. 10 Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta w latach 2020-2022

Rok	Liczba rodzin i osób w rodzinach	Liczba dzieci w rodzinach
2020	12 rodzin – 57 osób	38 dzieci
2021	11 rodzin – 52 osoby	32 dzieci
2022	8 rodzin – 32 osoby	18 dzieci

Źródło danych: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Woźnikach

Jak wynika z danych tabeli, zmniejsza się liczba rodzin i osób wymagających objęcia wsparciem asystenta rodziny. Asystent rodziny zakończył współpracę z rodzinami w poprzednich latach z uwagi na osiągnięcie celów, zmianę miejsca zamieszkania danej rodziny, pisemną rezygnację z objęcia wsparciem asystenta, a także osiągnięcie pełnoletności podopiecznych w rodzinie.

Główną przyczyną ograniczenia władzy rodzicielskiej oraz umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej jest nienależyte wykonywanie władzy rodzicielskiej, zagrażające dobru dziecka. Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej formami rodzinnej pieczy zastępczej są: rodzina zastępcza spokrewniona, niezawodowa, zawodowa, rodzinny dom dziecka oraz rodziny pomocowe. Na podstawie orzeczenia sądu, dziecko może zostać umieszczone w instytucjonalnej pieczy zastępczej w formie placówki opiekuńczo-wychowawczej lub w rodzinie zastępczej. Te rodzaje pieczy zastępczej zapewniają dziecku całodobową opiekę, wychowanie, zaspakajają niezbędne potrzeby, w tym emocjonalne, zdrowotne, rozwojowe, bytowe, społeczne, religijne. MGOPS w latach 2020-2022 ponosił koszty pobytu dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz w rodzinie zastępczej.

Tab. 11 Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej w latach 2020-2022

	ROK		
	2020	2021	2022
Liczba dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej	2	2	2

Liczba dzieci przebywających w rodzinie zastępczej	5	4	1
Koszty poniesione za pobyt dzieci w pieczy zastępczej (50%)	80 618,50 zł	74 652,49 zł	55 896, 78 zł

Źródło danych: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Woźnikach

Liczba dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej jest stosunkowo niewielka i utrzymuje się na stałym poziomie, natomiast maleje liczba dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej.

W ramach działalności Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej funkcjonuje również Zespół Interdyscyplinarny. Do zespołu powołanych jest zostało dwóch funkcjonariuszy policji, czterech pracowników socjalnych, jeden przedstawiciel służby zdrowia, dwóch przedstawicieli kuratorskiej służby sądowej, osiem osób będących przedstawicielami oświaty oraz przedstawiciel Gminnej Komisji Alkoholowej w Woźnikach. Zespół interdyscyplinarny to grupa ludzi o różnych umiejętnościach oraz doświadczeniu, których łączy wspólny cel – rozwiązywanie problemu przemocy w konkretnych rodzinach.

Tab. 12 Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie w latach 2020-2022.

	Rok		
	2020	2021	2022
Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie	35	37	46
Liczba kobiet	14	26	18
Liczba mężczyzn	2	2	2
Liczba dzieci	19	9	26

Źródło danych: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Woźnikach

Tabela wskazuje, że z każdym rokiem rośnie liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, głównie kobiet i dzieci, natomiast liczba mężczyzn pozostaje na niezmiennym poziomie.

Osoby zmagające się z przemocą w rodzinie mogą skorzystać z pomocy w formie poradnictwa, w tym: psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, medycznego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego. W analizowanym okresie liczbę osób objętych pomocą w formie poradnictwa ukazuje tabela nr 13.

Tab. 13. Liczba osób korzystających z poszczególnych form wsparcia

Liczba osób objętych pomocą w formie wsparcia	Rok		
	2020	2021	2022
Psychologicznego	8	28	24
Pedagogicznego	0	3	13
Prawnego	0	0	2
Medycznego	4	2	4
Socjalnego	1	6	1
Zawodowego i rodzinnego	7	3	7

Źródło danych: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Woźnikach

„Niebieska Karta” jest dokumentem służbowym wypełnianym przez funkcjonariusza Policji w przypadku stwierdzenia przemocy w rodzinie i służy dokumentowaniu faktów związanych z przemocą w danej rodzinie, ocenie zagrożenia dalszą przemocą, oraz jako dowód w sprawach sądowych.

Procedurę „Niebieskie Karty” rozpoczyna ta osoba, która jako pierwsza powzięła informację o podejrzeniu zaistnienia przemocy w rodzinie, zatem często taką osobą jest funkcjonariusz policji. W trakcie interwencji domowej lub w Komisariacie Policji jako pierwszy ma kontakt z osobą doznającą przemocy lub osobą chcącą złożyć zawiadomienie o przestępstwie znęcania się w danej rodzinie. Komisariat Policji w Woźnikach w latach 2020-2022 realizował wspomnianą wyżej procedurę, co ilustruje tabela 14.

Tab. 14. Liczba wszczętych i zakończonych procedur „Niebieskie Karty” przez funkcjonariuszy Policji w Woźnikach.

Dane/Rok	2020	2021	2022
Liczba wszczętych procedur	12	15	13
Liczba zakończonych procedur	11	10	5
Nieletni dotknięci przemocą	1	1	0
Dorośli dotknięci przemocą	12	15	13

Źródło danych: Komisariat Policji w Woźnikach

Komisariat Policji oraz Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Woźnikach posiadają największy udział w uruchamianiu procedury „Niebieska

Karta”. Należy podkreślić, że policyjne dane nie odzwierciedlają w pełni skali zjawiska przemocy. Zdarza się, że do Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Woźnikach trafiają osoby, których problem ten dotyczy, a które nigdy nie wzywały na interwencję Policji i nie informowały dzielnicowych o istniejącej sytuacji. Pracownicy MGOPS w ramach pracy środowiskowej mają możliwość zdiagnozowania sytuacji i podjęcia interwencji w przypadku wystąpienia przemocy.

V. CELE PROGRAMU

1. Cel główny

Celem głównym programu jest stworzenie efektywnego systemu wsparcia rodzin w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, ochrona dzieci przed skutkami niewydolności życiowej rodziców oraz tworzenie warunków umożliwiających dziecku bezpieczne wychowanie w rodzinie biologicznej.

Cel szczegółowy I

Zapewnienie rodzinom bezpieczeństwa socjalnego, umożliwiającego dziecku wychowanie się w rodzinie biologicznej.

I. Sposób realizacji:

- 1) udzielanie świadczeń z pomocy społecznej w formie finansowej, jak też rzeczowej rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej;
- 2) pomoc w tworzeniu, organizacji odpowiednich warunków mieszkaniowych rodzinom będącym w niekorzystnej sytuacji mieszkaniowej;
- 3) zapewnienie dzieciom i młodzieży ze środowisk zagrożonych, dysfunkcyjnych pomocy finansowej na zakup artykułów szkolnych, odzieży;
- 4) umożliwienie skorzystania z opieki przedszkolnej dla wszystkich dzieci;
- 5) ułatwienie dostępu dzieciom i młodzieży do aktywnych form spędzania wolnego czasu i wypoczynku w okresie ferii zimowych i wakacji letnich;
- 6) promowanie wartości rodzinnych poprzez organizację imprez rodzinnych, spotkań edukacyjnych czy też warsztatów.

II. Spodziewane efekty:

- 1) poprawa sytuacji materialnej rodzin przeżywających trudności;
- 2) poprawa warunków mieszkaniowych rodzin;
- 3) opieka przedszkolna dostępna dla wszystkich dzieci;
- 4) zaspokojenie aktualnych potrzeb rodzin;
- 5) poprawa funkcjonowania rodziny.

Cel szczegółowy II

Praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

I. Sposób realizacji:

- 1) monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem, w których występują problemy ubóstwa, przemocy, uzależnień, długotrwała choroba lub niepełnosprawność;
- 2) praca socjalna, w tym także w oparciu o kontrakt socjalny, mająca na celu aktywizację zawodową i społeczną bezrobotnych rodziców i dorosłych dzieci pozostających w rodzinie;
- 3) zapewnienie wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej przez asystenta rodziny;
- 4) podejmowanie działań w celu zapewnienia nadzoru kuratora sądowego nad małoletnimi pozbawionymi dostatecznej opieki ze strony rodziców lub przejawiającymi trudności wychowawcze;
- 5) zapewnienie dzieciom wymagającym wsparcia zajęć dydaktyczno-wyrównawczych i innych specjalistycznych, a rodzicom poradnictwa psychologicznego, prawnego, socjalnego i rodzinnego;
- 6) promocja i realizacja programów profilaktycznych i psychoedukacyjnych skierowanych do rodziców, dzieci i młodzieży;
- 7) rozwój placówek wsparcia dziennego – w tym świetlicy środowiskowej;
- 8) zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży przez propagowanie i wspieranie działalności kulturalnej i sportowej;
- 9) motywowanie osób uzależnionych od alkoholu oraz innych środków psychoaktywnych do podjęcia leczenia.

II. Spodziewane efekty:

- 1) poprawa kompetencji rodzicielskich;
- 2) poprawa sprawowania funkcji opiekuńczo-wychowawczej;
- 3) podejmowanie prac zarobkowych przez osoby zagrożone ubóstwem, osoby bezrobotne.

Cel szczegółowy III

Rozwój i wsparcie systemu pieczy zastępczej

I. Sposób realizacji:

- 1) środki na współfinansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej;
- 2) praca z rodzinami i aktywizacja rodziców dotycząca przywrócenia zdolności opiekuńczo-wychowawczych w celu umożliwienia dziecku powrotu do rodziny biologicznej;

- 3) monitorowanie i ocena sytuacji opiekuńczo-wychowawczej dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej.

II. Spodziewane efekty:

- zapewnione środki finansowe na współfinansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej;
- zwiększenie możliwości powrotu dziecka do rodziny biologicznej.

Cel szczegółowy IV

Wspomaganie potencjału usamodzielnianego wychowanka

I. Sposób realizacji:

- 1) deinstytucjonalizacja pieczy zastępczej i wsparcie osób usamodzielnionych opuszczających pieczę zastępczą;
- 2) wsparcie rodzin i młodzieży przebywających w instytucjach całodobowych;
- 3) wsparcie finansowe dla usamodzielnionych wychowanków;
- 4) pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych dla usamodzielnionych wychowanków pieczy zastępczej;
- 5) motywowanie do podnoszenia kompetencji zawodowej wychowanków.

II. Spodziewane efekty:

- 1) wzrost liczby usamodzielnianych wychowanków opuszczających pieczę zastępczą;
- 2) odpowiednie warunki mieszkaniowe wychowanków;
- 3) zwiększenie liczby wychowanków podnoszących swoje kompetencje zawodowe.

Cel szczegółowy V

Podnoszenie standardów pracy służb, instytucji i organizacji działających w obszarze wspierania rodzin.

I. Sposób realizacji:

- 1) podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób działających na rzecz wspierania rodzin przez zapewnienie możliwości udziału w szkoleniach, warsztatach, konferencjach itp.;
- 2) koordynacja działań różnych instytucji, służb zajmujących się wspieraniem rodziny, a w szczególności ścisła współpraca pracowników socjalnych, asystenta rodziny, pedagogów, psychologów szkolnych oraz kuratorów sądowych.

- 3) współpraca poszczególnych instytucji w zakresie sytuacji dziecka przebywającego w rodzinie dysfunkcyjnej lub umieszczonego w pieczy zastępczej.

II. Spodziewane efekty:

- 1) wykwalifikowana kadra działająca na rzecz wsparcia rodzin;
- 2) ścisła współpraca instytucji i służb zajmujących się wsparciem rodzin;

Podmiotami zaangażowanymi w realizację wyżej wymienionych celów są:

- a) Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej;
- b) Urząd Miejski;
- c) Placówki oświatowe;
- d) Komisariat Policji;
- e) Gminny Zespół Ośrodków Zdrowia;
- f) Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- g) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- h) Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury;
- i) Organizacje pozarządowe.

VI. FINANSOWANIE PROGRAMU

Realizacja Programu Wspierania Rodziny Gminy Woźniki na lata 2023-2025 będzie finansowana:

- a) ze środków własnych pochodzących z budżetu Gminy Woźniki;
- b) z dotacji celowych z budżetu państwa;
- c) z programów rządowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- d) z funduszy zewnętrznych w tym europejskich;
- e) ze środków pozyskanych z innych źródeł.

Na realizację programu w 2023 roku przewidziano w budżecie Gminy Woźniki m.in. następujące środki:

- Rozdział 85504 – Wspieranie rodziny – 63 010 zł
- Rozdział 85508 – Piecza zastępcza – 55 000 zł

Poszczególne podmioty biorące udział we wdrażaniu Programu mogą pozyskiwać środki finansowe na jego realizację we własnym zakresie.

VII. MONITOROWANIE REALIZACJI PROGRAMU

Monitoring polega na systematycznej ocenie realizowanych działań, modyfikacji kierunków działań w przypadku istotnych zmian społecznych oraz w wyniku zmian w regulacjach prawnych. Monitoring prowadzony będzie corocznie poprzez gromadzenie danych i informacji w zakresie działań opisanych w niniejszym Programie oraz analizę osiągniętych efektów.

Monitorowanie i ewaluacja działań będą dokonywane również przez analizę następujących danych:

- a) liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z określeniem przyczyn oraz struktury tych rodzin;
- b) liczba rodzin niewydolnych wychowawczo i opiekuńczo;
- c) liczba rodzin doświadczających przemocy;
- d) liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny;
- e) liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych;
- f) liczba dzieci umieszczonych w pieczy instytucjonalnej;
- g) liczba dzieci powracających z pieczy zastępczej do rodzin naturalnych;
- h) liczba usamodzielnionych wychowanków;
- i) kwota wydatkowana na koszty utrzymania dzieci w systemie pieczy zastępczej;
- j) kwota wydatkowana na pomoc społeczną, skierowana do rodzin wychowujących dzieci w formie stypendium szkolnego, posiłku w szkole i w domu;
- k) kwota wydatkowana na realizację różnych programów celowych ze wskazaniem źródeł finansowania;
- l) ilość porad udzielanych przez specjalistów;
- m) liczba osób uczestniczących w szkoleniach.